

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler UNESCO Millî Komisyonları 9. Toplantısı
(7-8 Nisan 2022, Bakü ve Şuşa, Azerbaycan)
Taslak Çalışma Raporu

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler UNESCO Millî Komisyonları Dokuzuncu Toplantısı, Azerbaycan Cumhuriyeti UNESCO Millî Komisyonu ev sahipliğinde, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) iş birliğinde 7 - 8 Nisan 2023 tarihlerinde 2023 Türk Dünyası Kültür Başkenti Şuşa'da ve Bakü'de gerçekleştirildi.

Toplantıya Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye ve Türkmenistan UNESCO Millî Komisyonları, UNESCO nezdinde Daimî Temsilcilik ve hükümet temsilcileri, Moğolistan ve Macaristan temsilcileri, Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi temsilcileri, Uluslararası Türk Akademisi ve Türk Kültür ve Miras Vakfı temsilcileri katıldı.

Azerbaycan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı ve UNESCO Azerbaycan Cumhuriyeti Millî Komisyonu Başkanı Sayın Jeyhun Bayramov; TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Bilal Çakıcı; Azerbaycan Cumhuriyeti Ekoloji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve UNESCO Azerbaycan Cumhuriyeti Millî Komisyonu Üyesi Sayın Muhtar Babayev; Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakan Vekili ve UNESCO Azerbaycan Cumhuriyeti Millî Komisyonu Üyesi Sayın Adil Karimli; UNESCO Afrika ve Dış İlişkiler Genel Direktör Yardımcısı Sayın Firmin Edouard Matoko; TÜRKSOY Üyesi Ülkeler UNESCO Millî Komisyonları Sekizinci Dönem Başkanı ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Öcal Oğuz açılış konuşmalarını yaptı.

Bir önceki dönemin başkanı olan UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı, TÜRKSOY Üyesi Ülkeler UNESCO Millî Komisyonları Dokuzuncu Dönem Başkanlığını UNESCO Azerbaycan Cumhuriyeti Millî Komisyonuna devretmiştir. Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakan Vekili ve UNESCO Azerbaycan Cumhuriyeti Millî Komisyonu Üyesi Sayın Adil Karimli, TÜRKSOY Üyesi Ülkeler UNESCO Millî Komisyonları Dokuzuncu Dönem Başkanlığını gerçekleştirecektir. Sayın A. Karimli, UNESCO alanlarında alınan ortak kararlar çerçevesinde TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin UNESCO Millî Komisyonları sözcülüğünü üstlenecektir.

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler UNESCO Millî Komisyonları Dokuzuncu Toplantısında, “12. Somut Olmayan Kültürel Miras Semineri”, “7. Kültürel ve Doğal Miras Semineri” ve “5. Eğitim Semineri” eş zamanlı olarak üç ayrı salonda gerçekleştirildi. Toplantının ana oturumu ve seminerlerinde, UNESCO'nun doğal, kültürel ve somut olmayan miras programlarındaki ortak (Çok uluslu/Seri/Sınır aşan) adaylık dosyalarının hazırlanmasında iş birliği fırsatları toplantı katılımcıları tarafından değerlendirildi.

Seminerlerden sonra ortak salonda gerçekleşen oturumda ise katılımcılar tarafından sabah oturumunda dile getirilen öneriler ve seminerlerin sonuç bildirimleri değerlendirildi. Ortak oturumda, 7-8 Ekim 2010 tarihlerinde Ankara'da, 16 - 17 Eylül 2011 tarihlerinde Kazan'da, 13 - 14 Eylül 2012 Astana'da, 2 - 3 Eylül 2013 tarihlerinde Eskişehir'de, 18 - 19 Aralık 2014 tarihlerinde Bakü'de, 9 Temmuz 2016 tarihinde İstanbul'da, 20 - 22 Nisan 2019 tarihlerinde

Oş'ta ve 13-14 Mayıs 2022'de Bursa'da gerçekleştirilen ilk sekiz toplantıda hazırlanan çalışma raporlarına ve tavsiye kararlarına atıfta bulunularak;

1. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin UNESCO Millî Komisyonlarının önceki sekiz toplantısının "Çalışma Raporlarını" hatırlatarak, UNESCO'nun yetkinliği alanlarında TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin UNESCO Millî Komisyonları arasındaki iş birliğinin sürdürülmesi ve güçlendirilmesine;
2. UNESCO organlarına ve programlarındaki komitelerine seçimler sırasında TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin adaylıklarında karşılıklı destek sağlanmasına;
3. UNESCO organları ve program komiteleri ile iş birliğinin genişletilmesine;
4. Olası ortak (çok uluslu, seri veya sınır aşan) adaylık dosyalarının geliştirilmesi için TÜRKSOY Üyesi Ülkeler arasındaki iş birliğinin desteklenmesi ve güçlendirilmesine;
5. UNESCO programları alanında TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin UNESCO Millî Komisyonları arasındaki bilgi ve deneyim alışverişinin teşvik edilmesi ve desteklenmesine;
6. Kararlaştırılan konularda ortak görüşü ifade etmek için dönem başkanlığına yetki verilmesine;
7. UNESCO Yürütme Kurulu toplantıları öncesinde gündemi değerlendirmek ve desteklenecek konuları görüşmek üzere dönem başkanının ev sahipliğinde çevrim içi veya fiziki toplantılar düzenlenmesine;
8. Uzman ağları kurarak ve destekleyerek karşılıklı uzman değişimini teşvik etmek ve uzman ağlarına katılımın sürekliliğinin sağlanmasına;
9. UNESCO programlarının eğitim; kültür; doğa bilimleri; sosyal ve beşeri bilimler; iletişim ve bilgi sektörlerinde uygulanmasını teşvik edilmesi ve desteklenmesine;
10. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin kültür ve mirasın önemini anlayarak gelecek nesiller için dünya çapında Türk kültürünün ve somut olmayan mirasının korunması ve tanıtılmasına ilişkin faaliyetlerin artırılması çağrısında bulunulmasına;
11. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin UNESCO Millî Komisyonları Onuncu Toplantısının 2024 yılında Türkmenistan'ın Aşkabat kentinde yapılmasına oybirliğiyle karar verildi.

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler 12. Somut Olmayan Kültürel Miras Semineri Sonuç Bildirgesi

16 - 17 Ekim 2008 tarihlerinde Ankara'da yapılan ilk toplantının ardından, 27 - 30 Nisan 2009 tarihlerinde Almatı'da ikincisi, 27 - 29 Mayıs 2010 tarihlerinde Bakü ve Şeki'de üçüncüsü, 16 - 17 Eylül 2011 tarihlerinde Kazan ve Arça'da dördüncüsü, 13 - 14 Eylül 2012 tarihlerinde Astana'da beşincisi, 2 - 3 Eylül 2013 tarihlerinde Eskişehir'de altıncısı, 26 Haziran 2013 tarihlerinde Bişkek'te yedincisi, 18 - 19 Aralık 2014 tarihlerinde Bakü'de sekizincisi; 9 Temmuz 2016 tarihlerinde İstanbul'da dokuzuncusu, 21 Nisan 2019 tarihlerinde Oş'ta onuncusu; 13 Mayıs 2022 tarihinde Bursa'da on birincisi gerçekleşen TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin Somut Olmayan Kültürel Miras Seminerlerinin on ikincisi 7 - 8 Nisan 2023 tarihlerinde Azerbaycan'ın Bakü ve Şuşa şehirlerinde gerçekleştirilmiştir.

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler On İkinci Somut Olmayan Kültürel Miras Semineri'ne Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan'dan temsilciler ve uzmanlar katıldı. Seminerde, önceki seminerlerde alınan kararların uygulanması ve ortak adaylık dosyalarının hazırlanmasında iş birliği fırsatları hakkında genel tartışmalar ele alındı.

Daha önceki seminerlerde alınan kararlar göz önünde bulundurularak;

1. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin somut olmayan kültürel mirasının dijital envanterinin oluşturulması ve TÜRKSOY'un internet sitesinde erişilebilirliğinin sağlanması;
2. TÜRKSOY Üyesi Ülkeler arasında, mevcut mevzuatta iyileştirilecek ve en iyi uygulamalar ile potansiyel alanları belirlemek, TÜRKSOY Üyesi Ülkeler arasında daha uyumlu bir mevzuatın geliştirilmesini kolaylaştırmak, diğer TÜRKSOY Üyesi Ülkelerde yer alan somut olmayan kültürel miras ile ilgili mevcut mevzuatları incelemek için bir toplantının düzenlenmesi;
3. TÜRK devletlerinde somut olmayan kültürel mirasa odaklanan bir STK ağının kurulmasının teşvik edilmesi;
4. Gelecekteki TÜRKSOY toplantılarının önceden tasarlanmış bir gündemle tematik olarak yönlendirilmesinin sağlanarak, net temalar ve fikirlerle önceden tasarlanmış bir gündem oluşturularak, katılımcıların toplantı temalarına çözümler bulabilmelerinin ve daha iyi hazırlanabilmelerinin sağlanması;
5. TÜRKSOY'un 20. yıldönümüne ithafen yazılan kitabın yorumlanması ve envanter listesinin güncellenmesi usullerinin tartışılması için TÜRKSOY bünyesinde özel bir çalışma grubu oluşturulması;
TÜRKSOY'un kuruluşunun 30. yıldönümü ve 2003 Sözleşmesi'nin 20. yılına ithafen prestij kitabının hazırlanması ve TÜRKSOY yayını olarak basılması; (5. Maddenin düzeltilmiş şekli)
6. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili bilgi ve becerilere sahip bireyleri tanımak ve desteklemek amacıyla TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin Yaşayan İnsan Hazinesi Programının oluşturulması;
7. (Eklenecek madde) Son Hükûmetler Arası Komite Toplantısında alınan kararlar göz önünde bulundurularak TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin, Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras ve Korumanın İyi Uygulamaları Kaydı Listeleri'ne envanter kaydı için çalışmaların yürütülmesi;
8. (Eklenecek madde) TÜRKSOY Üyesi Ülkeler için Kategori 2 Merkezinin oluşturulması;
9. (Eklenecek madde) Gençlerin somut olmayan kültürel miras konusunda farkındalığını artırmak için TÜRKSOY Üyesi Ülkeleri Gençlik Forumları ve gençlere yönelik yarışmaların gerçekleştirilmesi kararlaştırıldı.

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler 7. Kültürel ve Doğal Miras Semineri Sonuç Bildirgesi

13 - 14 Eylül 2012 tarihlerinde Astana'da yapılan ilk toplantının ardından, ikincisi 2 - 3 Eylül 2013 tarihlerinde Eskişehir'de, üçüncüsü 18 - 19 Aralık 2014 tarihlerinde Bakü'de, dördüncüsü 9 Temmuz 2016 tarihinde İstanbul'da, beşincisi 21 Nisan 2019 tarihinde Oş'ta; altıncısı 13 Mayıs 2022 tarihinde Bursa'da gerçekleşen TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin Kültürel ve Doğal Miras Seminerlerinin yedincisi 7 - 8 Nisan 2023 tarihlerinde Azerbaycan'ın Bakü ve Şuşa şehirlerinde gerçekleştirilmiş ve Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan'dan temsilciler ve uzmanlar katılmıştır.

Daha önceki seminerlerde alınan kararlar göz önünde bulundurularak, katılımcılar aşağıdaki tavsiyelerde bulunmaya oybirliği ile karar vermişlerdir:

1. Kültürel mirasın korunması ve restorasyonu alanında uzmanlaşmış ilgili devlet kurumları arasındaki iş birliğinin teşvik edilmesi;
2. Çalıştaylar düzenleyerek, kültürel mirasın korunması konusunda en iyi uygulamalar için çevrim içi bir platform oluşturulması;
3. Kültürel mirastan sorumlu yetkililer ve TÜRKSOY Üyesi Ülkelerdeki Dünya Miras Alanlarından sorumlu uzmanlar arasında bilgi paylaşımını kolaylaştırmaya yardımcı olabilecek bir iletişim ve iş birliği ağının oluşturulması;
4. İklim değişikliği, doğal afetler veya silahlı çatışmalar sırasında vandalizm nedeniyle yok olma tehlikesi altındaki kültürel ve doğal miras eserlerinin tespiti ve belgelenmesi için TÜRKSOY bünyesinde bir çalışma grubunun oluşturulması, yerel deneyimlerin ve iyi uygulamaların paylaşılması;
5. ~~Hacca tabi dini anıtların~~(Eklenecek) İnanç turizmine elverişli miras alanlarının ve doğal miras unsurlarının bir listesinin hazırlanması ve bu alanlara ilişkin TÜRKSOY Üyesi Ülkelerdeki ulus ötesi sürdürülebilir koruma odaklı kültür turizmi potansiyellerinin keşfedilmesi;
6. Bölgede sınır ötesi iş birliğini ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeye yardımcı olabilecek İpek Yolu miras unsurları gibi ulus ötesi doğal ve kültürel miras unsurlarının potansiyelinin belirlenmesi;
7. Jeoloji uzmanlarının (iletişim kurulacak kişilerin) bir listesinin oluşturulması ve çevrim içi olarak çalışacak jeologlar ve doğal miras koruma uzmanlarından oluşan bir çalışma grubunun oluşturulması;
8. UNESCO Dünya Miras Listesi'ne adaylık dosyası hazırlanmasında TÜRKSOY Üyesi Ülke uzmanları arasındaki iş birliğinin teşvik edilmesi;
9. İhtiyaç duyulan durumlarda belirli bir miras alanı için TÜRKSOY Üyesi Ülke uzmanlarından oluşan bir ekip oluşturularak saha incelemesinden sonra raporlama yapılması;
10. (Eklenecek madde) TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin kültürel ve doğal miras alanlarına ilişkin kapasite geliştirme çalışmalarına öncülük edilmesi;
11. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin kültürel ve doğal miras alanlarına ilişkin olağanüstü durumlara hazırlıklı olabilmek için risk yönetimi çalışmalarının desteklenmesi;

12. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerde yer alan genç uzmanların tecrübe ve deneyim sağlamaları için çalışma gruplarında gözlemci olması;
13. Her yıl alınan kararların pratikte uygulamaya geçilmesinin sağlanması.

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler 5. Eğitim Semineri Sonuç Bildirgesi

İlki 2 - 3 Eylül 2013 tarihlerinde Eskişehir’de, ikincisi 18 - 19 Aralık 2014 tarihlerinde Bakü’de, üçüncüsü 9 Temmuz 2016 tarihinde İstanbul’da, dördüncüsü 13 Mayıs 2022 tarihinde Bursa’da ve beşincisi 7 Nisan 2023 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti Bakü’de TÜRKSOY Üyesi Ülkeler Eğitim Semineri düzenlenmiştir.

TÜRKSOY Üyesi Ülkeler Eğitim Seminerine Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan’dan temsilciler katılmışlardır.

Seminer sırasında gerçekleşen tartışmalar ve önceki seminerlerde alınan kararlar göz önüne alındığında:

1. UNESCO ASPnet ağı, UNESCO kulüpleri, UNITWIN/UNESCO Kursüleri Programı dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere UNESCO’nun farklı girişimleri ve platformlarında TÜRKSOY Üyesi Ülkeler arasında yakın iş birliğinin önemini vurgulanması;
2. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin SDG 4’e ulaşmak için çabaları birleştirmeye ve UNESCO ile aktif olarak iş birliği yapmaya teşvik edilmesi;
3. Acil durumlarda ve kriz zamanlarında kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitim sağlanması açısından TÜRKSOY Üyesi Ülkeler arasındaki ikili ve çok taraflı temasların yanı sıra en iyi uygulamaların paylaşılmasının önemini kabul edilmesi;
4. Karşılıklı fayda içeren iş birliğini, saygıyı ve anlayışı teşvik etmek için TÜRKSOY Üyesi Ülkelerde öğrenme sürecinin tüm katılımcılar arasında doğrudan temasların kurulmasını amaçlayan mevcut ve gelecekteki eylemlerin desteklenmesi;
5. Eğitimin dijital dönüşümü alanında yapılan çalışmalara övgüde bulunularak öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının sürdürülebilir, güvenli ve sorumlu bir şekilde kullanılmasını sağlamak için en iyi uygulamaların paylaşılması;
6. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin, UNESCO’nun mevcut fırsatları konusunda kendi ülkelerinde farkındalık yaratmaya devam etmeye teşvik edilmesi;
7. Araştırma ve bilimsel iş birliğinin hayati rolünün altı çizilerek TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin ortak araştırma faaliyetlerini, akademik değişimi ve diğer ilgili girişimleri desteklemeye davet edilmesi;
8. Azerbaycan Cumhuriyeti’nin işgalden kurtarılan topraklarında eğitim kurumlarının yeniden kurulmasının ve TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin bu sürece desteğinin kabul edilmesi;
9. TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin tanınmış kişilerinin anılmasına destek verilmesi;
10. Ortak ders kitabı kalitesinin sağlanmasının önemini altını çizilmesi;
11. (Eklenecek madde) TÜRKSOY Üyesi Ülkelerin okullarındaki eğitim müfredatlarına somut ve somut olmayan kültürel miras konularının dâhil edilmesi;

12. Bir sonraki takvim yılı için planlanan etkinlikler hakkında bilgi alışverişı konularında mutabık kalınmıştır.